

Predicting Fear of Death Based on Secure and Insecure Attachment Styles in Adolescents with Cancer

Mojtaba Ahmadi Farsani^{1*}, Rasoul Heshmati², Shima Salehi³

- 1- PhD Candidate in Psychology, Department of Psychology, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran
- 2- Associate Professor, Department of Psychology, College of Education and Psychology Tabriz university, Tabriz, Iran
- 3- PhD Student, Department of Psychology, College of Education and Psychology, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran

Citation: Ahmadi Farsani, M., Heshmati, R., & Salehi, S. (2022). Predicting fear of death based on secure and insecure attachment styles in adolescents with cancer. *Clinical Psychology Achievements*, 8(2), 95-102.

Abstract

Psychological factors play an important role in the development, sustainability, and treatment outcomes of cancer. This study aimed to predict anxiety sensitivity based on secure and insecure attachment styles in adolescents with cancer. The method of the present study was descriptive-correlational. The study population consisted of adolescents with cancer in Isfahan City, Iran. Research samples were selected by convenience sampling method (N=150). To collect data, Hazan and Shaver Attachment Styles in Adults Inventory and Wong Death Attitude Inventory were used. Data were analyzed using the Pearson correlation coefficient and Enter method of Multiple Regression. The results showed that secure, avoidant, and ambivalent attachment styles could significantly predict fear of death in adolescents with cancer, and in general, 26 percent of the changes in fear of death were explained by attachment styles. In general, the results of this research showed that the fear of death can be predicted based on attachment styles in adolescents with cancer.

Keywords: fear of death, secure attachment, avoidant attachment, ambivalent attachments, cancer

---

* **Corresponding Author:** Mojtaba Ahmadi Farsani

E-mail: mojtaba.farsani94@gmail.com

پیش‌بینی ترس از مرگ براساس سبک‌های دلبستگی ایمن و نایمن در نوجوانان مبتلا به سرطان

مجتبی احمدی فارسانی^{۱*}، رسول حشمتی^۲، شیما صالحی^۳

۱ دانشجوی دکتری، گروه روان‌شناسی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران
۲ دانشیار گروه روان‌شناسی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران
۳ دانشجوی دکتری، گروه روان‌شناسی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران

چکیده

عوامل روان‌شناختی می‌توانند در مبتلا شدن به بیماری سرطان و یا تداوم و پیامدهای این بیماری نقش مهمی ایفا کنند. پژوهش حاضر باهدف پیش‌بینی ترس از مرگ براساس سبک‌های دلبستگی ایمن و نایمن در نوجوانان مبتلا به سرطان انجام شد. روش پژوهش حاضر از نوع توصیفی-همبستگی هست. جامعه‌ی آماری این پژوهش را کلیه بیماران نوجوان بستری و سرپایی مبتلا به سرطان شهر اصفهان تشکیل دادند که در سال ۱۳۹۷ برای دریافت درمان‌های لازم به بیمارستان امید اصفهان و انجمن کنترل و پیشگیری از سرطان آلاء مراجعه کردند. نمونه پژوهش حاضر ۱۵۰ نفر (۶۵ نفر پسر و ۸۵ نفر دختر) در نظر گرفته شد که به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسش‌نامه نگرش به مرگ و وونگ و همکاران و مقیاس دلبستگی هازن و شیور استفاده شد. داده‌های جمع‌آوری‌شده از طریق ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون چندگانه به روش همزمان تحلیل شدند. نتایج نشان داد که سبک‌های دلبستگی ایمن، اجتنابی و دوسوگرا می‌توانند ترس از مرگ را در نوجوانان مبتلا به سرطان به‌صورت معنی‌داری پیش‌بینی کنند و به‌طور کلی ۲۶ درصد از تغییرات ترس از مرگ توسط سبک‌های دلبستگی تبیین شدند. به‌طور کلی نتایج این پژوهش نشان داد که می‌توان ترس از مرگ را براساس سبک‌های دلبستگی در نوجوانان مبتلا به سرطان پیش‌بینی کرد.

کلیدواژه‌ها: ترس از مرگ، دلبستگی ایمن، دلبستگی اجتنابی، دلبستگی دوسوگرا، سرطان

مقدمه

امروزه سرطان (cancer) به‌عنوان یکی از بیماری‌های مزمن در جهان به یک دغدغه اساسی برای متخصصین حوزه سلامت تبدیل شده است. مطابق با تعریف سازمان جهانی بهداشت (World Health Organization)، سرطان اصطلاحی است برای گروه بزرگی از بیماری‌ها که در آن سلول‌های غیرطبیعی بدن فراتر از حد معمول خود رشد می‌کنند و بعد از این فرآیند می‌توانند به قسمت‌های مجاور و یا اندام‌های دیگر نیز گسترش پیدا کنند. این بیماری مزمن به‌عنوان یکی از علل اصلی مرگ‌ومیر در دنیا هرساله جان بسیاری از انسان‌ها را می‌گیرد به‌گونه‌ای که مطابق با آمار سازمان جهانی بهداشت این بیماری در سال ۲۰۲۰ حدود ۱۰ میلیون مرگ را به خود اختصاص داده است. مطابق با آمار سازمان جهانی بهداشت شیوع سرطان در مردان و زنان به ترتیب ۲۰۵ و ۱۶۵ نفر در هر صد هزار نفر است (Ferlay et al., 2018; Gultekin et al., 2020).

به اعتقاد انجمن سرطان آمریکا (American cancer society) هیچ تعریف دقیقی از آنچه سرطان‌های دوران کودکی را از سرطان در نوجوانی جدا می‌کند و یا زمان دقیقی که فرد مبتلا به سرطان، یک فرد بالغ در نظر گرفته می‌شود، وجود ندارد اما به‌منظور اهداف آماری، سرطان در نوجوانان اغلب برای کسانی اطلاق می‌شود که در دامنه سنی ۱۵ الی ۱۹ سال به این بیماری مبتلا شوند. سرطان در نوجوانان شایع نیست، اما طیف گسترده‌ای از انواع سرطان‌ها می‌تواند در این گروه سنی رخ دهد و درمان این سرطان‌ها بنا به دلایلی می‌تواند چالش‌برانگیز باشد. انواع سرطان‌هایی که در نوجوانان رخ می‌دهد ترکیبی از انواعی است که می‌تواند در کودکان و بزرگسالان رخ دهد سرطان به‌عنوان چهارمین عامل مرگ‌ومیر در این گروه سنی پس از تصادف، خودکشی و قتل است (Rock et al., 2020). نوجوانی دوران تلاطم، بلوغ، تندخویی و تحریک‌پذیری است، زمانی که این ویژگی‌ها با سرطان همراه شوند ممکن است روند سیر و درمان بیماری را با مشکلاتی مواجه کند.

بیماران مبتلا به سرطان معمولاً در مقایسه با سایر بیماران با مشکلات روان‌شناختی بیشتری درگیر هستند. با توجه به آمار بالای مرگ‌ومیر در این بیماران یکی از این مسائل روان‌شناختی در آن‌ها، ترس از مرگ است. مرگ حقیقتی تلخ و غیرقابل‌انکار است و ترس و هراس از آن در اغلب مردم دیده می‌شود و تا جای ممکن افراد سعی می‌کنند که از آن اجتناب کنند (Ryan & Deci, 2004). ترس از مرگ می‌تواند در میزان تبعیت از رژیم دستورات پزشکی، طول دوره بستری و بهبودی بیماران مبتلا به سرطان نقش داشته باشد؛ بنابراین شناسایی عوامل مؤثر بر ترس از مرگ در این زمینه می‌تواند کمک‌کننده باشد. یکی از عواملی که در نحوه نگرش افراد مبتلا به سرطان به بیماری و نگرش به مرگ نقش دارد سبک‌های دلبستگی هستند. دلبستگی عبارت است از پیوند عاطفی عمیقی که با افراد خاص در زندگی خود برقرار می‌کنیم، طوری که باعث می‌شود وقتی با آن‌ها تعامل می‌کنیم احساس نشاط و شغف کرده و به هنگام استرس از اینکه آن‌ها را در کنار خود داریم احساس آرامش کنیم (Berk & Petersen, 2004). دلبستگی برای کودک و نوجوان ارزش حیاتی دارد زیرا همچنان که آن‌ها در دنیای اطرافش کاوش کرده و با امور غیرقابل‌پیش‌بینی روبرو می‌شوند به او احساس امنیت و آرامش می‌دهد. هنگامی که کودک و یا نوجوان در وضعیتی قرار می‌گیرد که در او ایجاد ترس می‌کند، رفتار توأم با دلبستگی آغاز می‌شود ماسن و همکاران (Musen et al., 1985) سبک‌های مختلف دلبستگی در دوره کودکی شامل کودکان دلبسته ایمن، کودکان دلبسته نایمن مقاوم یا دوسوگرا و کودکان دلبسته نایمن اجتنابی است (خانجانی، ۱۳۸۸). برخی شواهد حاکی از آن است که نوجوانان و بزرگسالان با الگوهای بازنمایی ایمن از رضایت بیشتر و رابطه‌های دیرپا و صمیمی با افراد دیگر لذت می‌برند درحالی‌که دلبستگی اجتنابی با بدگمانی، فاصله‌های هیجانی از دیگران، تنهایی و خصومت مرتبط است. دلبستگی دوسوگرا نیز نشان‌دهنده تعصب شدید، حسادت، وابستگی و رابطه‌های ناپایدار است (Colin, 1996). از آنجاکه دلبستگی در شکل‌گیری شخصیت بعدی فرد و صفات او نقش دارد پس می‌توان گفت دلبستگی با نحوه برخورد و کنار آمدن شخص مبتلا به سرطان با بیماری‌اش و همچنین پیروی از رژیم دستورات پزشکی و نحوه نگرش به مرگ رابطه نزدیکی می‌تواند داشته باشد.

در ایران پژوهش‌های اندکی رابطه بین سبک‌های دلبستگی و ترس از مرگ را در بیماران مبتلا به سرطان بررسی کرده‌اند. در یکی از این پژوهش‌ها ولیخانی و فیروزآبادی (۱۳۹۵) نشان دادند که در بیماران بزرگسال مبتلا به سرطان، اضطراب مرگ با الگوهای دلبستگی نایمن رابطه مثبت و معنی‌دار و با الگوی دلبستگی ایمن رابطه منفی و معنی‌داری دارد. در پژوهشی دیگر که توسط ولیخانی و یارمحمدی (۱۳۹۳) بر روی بیماران قلبی-عروقی صورت پذیرفت. نتایج نشان داد که دلبستگی دوسوگرا و

اجتنابی به‌طور معنی‌دار و مثبتی با اضطراب مرگ رابطه دارد. نتایج پژوهش مسعودی و همکاران (۱۳۹۵) نیز نشان داد که بین سبک‌های دلبستگی و اضطراب مرگ با میانجیگری طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه رابطه معناداری وجود دارد. در خارج نیز برخی پژوهش‌های صورت گرفته نشان داده‌اند که بین سبک‌های دلبستگی و اضطراب و ترس از مرگ رابطه وجود دارد. میکولینسر و همکاران (Mikulincer et al., 1990) در پژوهشی نشان دادند که افراد دارای سبک دلبستگی ناایمن دوسوگرا ترس از مرگ بیشتری را نسبت به افراد دارای سبک‌های دلبستگی ایمن و ناایمن اجتنابی نشان می‌دهند. بسر و پریل (Besser & Priel., 2008) در پژوهشی دیگر نشان دادند که الگوهای مثبت به خود و دیگران که می‌تواند همان سبک دلبستگی ایمن باشد با سطوح پایین‌تری از ترس از مرگ همراه است. اسپفولد و همکاران (Scheffold et al., 2018) در پژوهشی دیگر نشان دادند که سبک‌های دلبستگی ناایمن می‌توانند افسردگی و اضطراب مرگ را در بیماران مبتلابه سرطان پیش‌بینی کنند. بولوت (Bulut, 2023) در پژوهش خود که بر روی بزرگسالان مسلمان ترک صورت گرفت نشان داد که بین سبک‌های دلبستگی و ترس از مرگ با نقش واسطه‌ای باورهای مذهبی رابطه معنی‌داری وجود دارد.

با توجه به حساسیت دوران نوجوانی و همچنین مشهود بودن مسائل روان‌شناختی نظیر ترس از مرگ در بیماران مبتلا به سرطان و همچنین نقش مهم سبک‌های دلبستگی در نحوه نگرش به مرگ و فقر پژوهشی در این زمینه بخصوص در دوران نوجوانی، در پژوهش حاضر به دنبال پاسخ به این سؤال هستیم که آیا سبک‌های دلبستگی ایمن و ناایمن قادر به پیش‌بینی ترس از مرگ در نوجوانان مبتلابه سرطان هستند یا نه؟

روش پژوهش

طرح پژوهش حاضر از نوع همبستگی است. جامعه‌ی آماری این پژوهش را کلیه بیماران نوجوان بستری و سرپایی مبتلا به سرطان شهر اصفهان تشکیل دادند که در سال ۱۳۹۷ برای دریافت درمان‌های لازم به بخش‌های تشخیصی و درمانی بیمارستان امید اصفهان و مرکز کنترل و پیشگیری از سرطان آلاء (مکسا) مراجعه کردند. نمونه لازم برای پژوهش حاضر ۱۵۰ نفر (۶۵ نفر پسر و ۸۵ نفر دختر) در نظر گرفته شد که با توجه به گسترده بودن اعضای جامعه و دشواری در گردآوری داده‌ها به روش نمونه‌گیری در دسترس از بین نوجوانان مبتلابه سرطان شهر اصفهان انتخاب شد.

ابزار پژوهش

فرم تجدیدنظر شده نگرش نسبت به مرگ: این آزمون توسط وونگ و همکاران (Wong et al., 1994) ساخته شده است. این پرسش‌نامه یک مقیاس ۳۲ سؤالی است که ۵ بعد نگرش به مرگ (ترس از مرگ، اجتناب از مرگ، پذیرش فعالانه، پذیرش خنثی و پذیرش با گریز) را ارزیابی می‌کند. این پنج بعد هم نگرش‌های مثبت (خرده مقیاس‌های پذیرش) و هم منفی (خرده مقیاس‌های ترس و اجتناب) نسبت به مرگ را نشان می‌دهند. در پژوهش حاضر برای محاسبه نمرات ترس از مرگ نمرات مربوط به سؤالات مرتبط با این زیر مقیاس جمع شدند و به‌عنوان نمره ترس از مرگ در نظر گرفته شدند. آزمودنی‌ها پاسخ‌های خود را در یک مقیاس لیکرت ۷ نقطه‌ای از کاملاً موافقم تا کاملاً مخالفم مشخص می‌کنند. وونگ و همکاران (Wong et al., 1994) پایایی ثبات درونی این پنج خرده مقیاس را در دامنه ۰/۹۷ گزارش کردند. پایایی بازآزمایی این آزمون نیز بعد از دوره ۴ هفته‌ای در دامنه ۰/۹۵ به‌دست آمد (Wong et al., 1994). این پرسش‌نامه برای اولین بار در پژوهش بشرپور و همکاران (۱۳۹۱) به فارسی ترجمه شد و در مرحله بعد نسخه فارسی آن توسط یک کارشناس ارشد زبان انگلیسی ترجمه معکوس گردید و بعد از اطمینان یافتن از حفظ محتوای سؤالات، ارتباط صوری آن توسط سه روان‌شناس دارای مدرک دکترای روان‌شناسی تأیید شد. در پژوهش بشرپور و همکاران (۱۳۹۱) ضریب آلفای کرونباخ در دامنه ۰/۸ به‌دست آمد.

مقیاس دلبستگی بزرگسالان: این پرسش‌نامه توسط هازن و شیور در سال ۱۹۸۷ تدوین شده است. که این ابزار یک پرسش‌نامه ۱۵ سؤالی است و سه سبک دلبستگی ایمن، اجتنابی و دوسوگرا را در مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت از خیلی کم (۱) تا خیلی زیاد (۵) مورد سنجش قرار می‌دهد. کمینه و بیشینه‌ی نمره‌ی آزمودن در خرده مقیاس‌های پرسش‌نامه به ترتیب ۵ و ۲۵ است. ضریب آلفای کرونباخ (پایایی) خرده مقیاس‌های ایمن، اجتنابی و دوسوگرا در مورد یک نمونه‌ی دانشجویی (۱۴۸۰ نفر

شامل ۸۶۰ دختر و ۶۲۰ پسر) برای کل نمونه به ترتیب برابر با ۰/۸۶، ۰/۸۴ و ۰/۸۵ (برای دانشجویان دختر به ترتیب ۰/۸۶، ۰/۸۳، ۰/۸۴ و برای دانشجویان پسر به ترتیب ۰/۸۴، ۰/۸۵ و ۰/۸۶) گزارش شده که نشانه‌ی همسانی درونی خوب مقیاس دل‌بستگی بزرگسال است (قنبری و همکاران، ۱۳۹۰).

روش پژوهش

برای اجرای پژوهش ابتدا پرونده‌های بیماران نوجوان مبتلا به بیماری سرطان مطالعه شد و اطلاعات لازم بخصوص مشخصه‌های بالینی مثل ابتلا به سایر بیماری‌ها، سابقه خانوادگی و... از پرونده‌ها گرفته شد. ملاک انتخاب تنها براساس معیارهای ورود و خروج مطالعه بود. ملاک‌های ورود عبارت بودند از تشخیص اصلی بیماری سرطان توانایی برقراری ارتباط با محقق، توانایی پاسخ‌دهی به سؤال‌های پرسش‌نامه‌ها، تحصیلات حداقل ابتدایی و موافقت و رضایت برای شرکت در مطالعه و ملاک‌های خروج عبارت بودند از شرایط طبی عمومی بسیار ضعیف براساس نظر پزشک معالج، ابتلا به یک بیماری پزشکی یا روان‌پزشکی دیگر و همچنین عدم تمایل آزمودنی برای ادامه همکاری. پس از مطالعه پرونده‌ها و بررسی ملاک‌های ورود و خروج، آزمودنی‌ها انتخاب شدند. سپس محقق فرم کتبی رضایت‌نامه شرکت در مطالعه را که در ابتدای پرسش‌نامه قرار داشت به بیماران داد و از آن‌ها رضایت کتبی و شفاهی دریافت کرد و پس از تشریح اهداف پژوهش و جلب مشارکت و همکاری آن‌ها، پرسش‌نامه‌ها در اختیار بیماران قرار گرفت و از آن‌ها خواسته شد که به‌دقت سؤال‌ها را مطالعه نموده و پاسخ‌های موردنظر را متناسب با ویژگی‌ها، باورها، احساسات، تجارب و رفتار خود انتخاب نمایند و سؤالی را تا حد امکان بی‌جواب نگذارند.

در آخر داده‌های به‌دست آمده از ابزار نام برده شده مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. تحلیل داده‌ها در این پژوهش با روش‌های آمار توصیفی محاسبه فراوانی، درصد، میانگین، انحراف معیار و همبستگی و تحلیل رگرسیون چندگانه صورت گرفت. داده‌ها به‌وسیله نسخه ۲۶ نرم‌افزار SPSS تحلیل شدند. سطح معنی‌داری برای آزمون فرضیه‌ها ۰/۰۰۵ در نظر گرفته شد.

یافته‌ها

میانگین سنی برای کل گروه ۱۷/۳۸ بود. نمونه شامل ۶۵ نفر پسر (۴۳/۳ درصد) و ۸۵ نفر دختر (۵۶/۷) بود. اکثر آزمودنی‌های مورد پژوهش تحصیلاتشان در مقطع دبیرستان (۶۱/۶ درصد) بود و همچنین اکثراً وضعیت اجتماعی-اقتصادی متوسطی (۶۴/۲) داشتند. همچنین در بین مراحل ۴گانه سرطان مرحله ۱ دارای بیشترین فراوانی (۳۵/۱ درصد) بود. جهت توصیف داده‌ها از شاخص‌های مرکزی و پراکندگی میانگین و انحراف استاندارد استفاده شد که نتایج در جدول ۱ آورده شده‌اند. نتایج ماتریس همبستگی نیز در جدول ۱ نشان می‌دهد که بین متغیرهای پیش‌بین یعنی دل‌بستگی ایمن، نالیمن اجتنابی و نالیمن دوسوگرا و متغیر ملاک یعنی ترس از مرگ در سطح ۰/۰۰۵ همبستگی معنی‌داری به‌دست آمد.

جدول ۱. شاخص‌های مرکزی و پراکندگی و ماتریس همبستگی میان متغیرهای پژوهش

متغیر	میانگین	انحراف استاندارد	۱	۲	۳	۴
ترس از مرگ	۲۶/۰۵	۴/۰۲	۱			
دل‌بستگی ایمن	۱۴/۱۱	۳/۹۱	-۰/۴۸**	۱		
دل‌بستگی نالیمن اجتنابی	۱۵/۲۷	۴/۲	۰/۴۷**	-۰/۴۳**	۱	
دل‌بستگی نالیمن دوسوگرا	۱۷/۱۲	۴/۶	۰/۵۱**	-۰/۳۸**	۰/۲۰**	۱

شاخص تحمل و شاخص تورم واریانس نشان دادند که پیش‌فرض هم‌خطی چندگانه متغیرهای پیش‌بین در مطالعه حاضر محقق شده است چراکه مقادیر شاخص تورم واریانس در همه متغیرها از حد بحرانی (یعنی ۲) کوچک‌تر بود و مقادیر شاخص تحمل در همه متغیرها به حد مطلوب (یعنی ۱) نزدیک بود. همچنین آزمون دوربین-واتسون نشان داد پیش‌فرض استقلال منابع خطای متغیرهای موردنظر محقق شده است چراکه مقدار دوربین واتسون (۱/۹۲۲) در حد مطلوب (مابین ۱/۵ و ۲/۵) قرار گرفته است.

با توجه به معنی‌دار بودن ضریب همبستگی متغیرهای یاد شده و همچنین محقق شدن پیش‌فرض‌های هم خطی چندگانه و استقلال منابع خطا، برای پیش‌بینی ترس از مرگ براساس سبک‌های دلبستگی از تحلیل رگرسیون به شیوه همزمان استفاده شد که نتایج تحلیل در جدول ۲ آورده شده است.

جدول ۲. خلاصه مدل تحلیل رگرسیون برای پیش‌بینی ترس از مرگ براساس سبک‌های دلبستگی

دوربین واتسون	معنی‌داری	F	SE	ADJ.R ²	R ²	R
۱/۸۶۷	۰/۰۰۰۱	۱۷/۲۰۴	۸/۱۷	۰/۲۴	۰/۲۶	۰/۵۱۱

با توجه به مندرجات جدول ۲ نتایج تحلیل رگرسیون نشان می‌دهد که سبک‌های دلبستگی می‌توانند ۲۶ درصد از تغییرات ترس از مرگ را تبیین کنند.

جدول ۳. نتایج تحلیل رگرسیون برای پیش‌بینی ترس از مرگ براساس سبک‌های دلبستگی

متغیر ملاک	متغیر پیش‌بین	B	β	t	معنی‌داری	هم خطی چندگانه
						VIF Tolerance
	دلبستگی ایمن	-۰/۵۷۷	-۰/۱۹۹	-۲/۴۶	۰/۰۱۵	۰/۷۷۵
ترس از مرگ	دلبستگی نایمن اجتنابی	۰/۴۸۸	۰/۲۲۰	۲/۷۳	۰/۰۰۷	۰/۷۸۲
	دلبستگی نایمن دوسوگرا	۰/۹۸۰	۰/۳۷۱	۵/۰۱	۰/۰۰۰۱	۰/۹۵۵

براساس اطلاعات جدول ۳ می‌توان گفت که سبک دلبستگی ایمن، نایمن اجتنابی و نایمن دوسوگرا به ترتیب با ضرایب تأثیر ۰/۱۹۹-، ۰/۲۲۰ و ۰/۳۷۱ توانایی پیش‌بینی ترس از مرگ را در نوجوانان مبتلا به سرطان دارند؛ بنابراین از بین متغیرهای پیش‌بین دلبستگی نایمن دوسوگرا توان بیشتری را برای پیش‌بینی ترس از مرگ دارد.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف پیش‌بینی ترس از مرگ براساس سبک‌های دلبستگی ایمن و نایمن در نوجوانان مبتلا به سرطان صورت گرفت. نتایج پژوهش حاضر نشان داد که سبک‌های دلبستگی ایمن، نایمن اجتنابی و نایمن دوسوگرا می‌توانند ترس از مرگ را در نوجوانان مبتلا به سرطان به صورت معنی‌داری پیش‌بینی کنند و به‌طور کلی ۲۶ درصد از تغییرات ترس از مرگ توسط سبک‌های دلبستگی تبیین شدند. نتایج این پژوهش با پژوهش‌های ولیخانی و یارمحمدی (۱۳۹۳)، ولیخانی و فیروزآبادی (۱۳۹۵)، مسعودی و همکاران (۱۳۹۵)، میکولینسر و همکاران (Mikulincer et al., 1990)، بسر و پرل (Besser & Priel., 2008)، اسچفولد و همکاران (Scheffold et al., 2018) و بولوت (Bulut, 2023) همسو است. در تبیین این یافته می‌توان گفت که بر اثر مراقبت محبت‌آمیز والدین از کودک و پاسخ مناسب به نیازهای او یعنی همان شکل‌گیری دلبستگی ایمن، این روان‌بنه در کودک شکل می‌گیرد که جهان آفرینش یعنی هستی و نیستی جای امنی است، چنین روان‌بنه‌ای زندگی کودک را در سال‌های بعدی نوجوانی تا بزرگسالی را تحت تأثیر قرار می‌دهد و باعث می‌شود چنان احساس امنیت روانی عمیقی در فرد شکل بگیرد که حتی با وجود روبه‌رو شدن با حوادث ناگوار و تلخ‌کامی‌های زندگی و مواجه شدن با چالش‌های غیرقابل اجتناب زندگی از جمله سرطان و مرگ نمی‌تواند این ایمنی را از فرد پس بگیرد چراکه او مرگ را یک جدایی موقت از پایگاه‌های امنیت خود (والدین یا مراقبین) می‌داند و فرد در نتیجه این امنیت از مرگ هراسی ندارد و با دیدی مثبت به آن نگاه می‌کند و آن را می‌پذیرد. در افرادی که در کودکی از مراقبت‌های محبت‌آمیز والد-کودک محروم مانده‌اند و سبک دلبستگی نایمن در آن‌ها شکل گرفته، عکس این قضیه اتفاق می‌افتد یعنی روان‌بنه دنیا جای امنی است شکل نمی‌گیرد و به جای آن روان‌بنه که هستی و نیستی جای ناامنی است، شکل خواهد گرفت. این روان‌بنه زندگی بعدی کودک را نیز تحت تأثیر قرار می‌دهد و در فرد احساس امنیت شکل نمی‌گیرد و یا ضعیف است در نتیجه به

دلیل این عدم احساس امنیت و یا ضعف آن، فرد نمی‌تواند با چالش‌های زندگی مانند سرطان و مرگ کنار بیاید چراکه احساس می‌کند مرگ یک نابودی دائمی است و منجر به یک جدایی دائمی از والد یا مراقب می‌شود، در نتیجه سعی می‌کند که از مرگ اجتناب کند و یا اینکه ترس و اضطراب مفرطی را در مواجهه با آن و فکر کردن به آن از خود نشان دهد. همان‌گونه که گفته شد در پژوهش حاضر مشاهده شد که سبک دلبستگی نایمن دوسوگرا نسبت به سبک دلبستگی نایمن اجتنابی میزان بیشتری از وارپانس ترس از مرگ را تبیین می‌کند. در ارتباط با این یافته می‌توان گفت که افراد دارای سبک دلبستگی نایمن دوسوگرا به افراد مهم زندگی خود وابستگی شدیدی دارند و همین موضوع باعث می‌شود که وقتی این افراد در معرض مرگ قرار می‌گیرند با این فکر روبرو می‌شوند که با مرگ خود این افراد مهم را از دست خواهند داد و دچار ترس و اضطراب مرگ شدیدتری می‌شوند.

به‌طور کلی نتایج این پژوهش نشان داد که می‌توان ترس از مرگ را براساس سبک‌های دلبستگی در نوجوانان مبتلا به سرطان پیش‌بینی کرد. بدین معنی که سبک دلبستگی ایمن پیش‌بینی‌کننده میزان کمتر ترس از مرگ و سبک‌های دلبستگی نایمن اجتنابی و دوسوگرا پیش‌بینی‌کننده میزان بالای ترس از مرگ در این بیماران می‌باشند؛ با مشخص شدن نقش سبک‌های دلبستگی در پیش‌بینی میزان ترس از مرگ می‌توان گفت که مداخلات لازم جهت تغییر سبک‌های دلبستگی نایمن به سمت ایمن می‌تواند ترس از مرگ را کاهش دهد و در ارتقاء سلامت روان نوجوانان مبتلا به سرطان اثر مثبت قابل‌ملاحظه‌ای بر جای بگذارد.

پژوهش حاضر دارای محدودیت‌هایی نیز بود. از جمله این محدودیت‌ها می‌توان به کم بودن حجم نمونه به دلیل پایین بودن حجم جامعه و همچنین دشواری دسترسی به آن‌ها اشاره کرد. همچنین این پژوهش بر روی نوجوانان مبتلا به سرطان شهر اصفهان صورت گرفته و بنابراین باید در تعمیم نتایج به سایر جوامع با احتیاط برخورد کرد. در پایان پیشنهاد می‌شود که با توجه به اینکه سؤالات پرسش‌نامه مقاومت بالایی ایجاد می‌کند، در تحقیقات بعدی از مصاحبه و دیگر روش‌ها برای جمع‌آوری داده‌ها استفاده شود. این پژوهش را می‌توان بر روی سایر جمعیت‌ها نیز اجرا کرد. همچنین پیشنهاد می‌شود در تحقیقات بعدی نقش متغیرهای مهم دموگرافیک مانند مرحله بیماری و نوع سرطان را نیز مورد بررسی قرار داد.

سپاس‌گزاری

این تحقیق با همکاری مرکز کنترل و پیشگیری از سرطان آلاء استان اصفهان و بیمارستان سیدالشهدا (امید) اصفهان صورت گرفت. بدین‌وسیله از همه عزیزانی که ما را در اجرای این طرح یاری رساندند، نهایت تشکر و قدردانی را به‌عمل می‌آوریم.

منابع

- بشرپور، سجاد، وجودی، بابک و عطارد، نسترن. (۱۳۹۱). ارتباط جهت‌گیری مذهبی و نگرش نسبت به مرگ با کیفیت زندگی و علائم جسمانی‌سازی در زنان. *روان‌شناسی سلامت*، ۳(۱۰)، ۹۷-۸۰.
- خانجانی، زینب. (۱۳۸۸). *تحول و آسیب‌شناسی دلبستگی از کودکی تا نوجوانی*. تبریز: انتشارات فروزش.
- قنبری هاشم‌آبادی، بهرام علی، حاتمی ورز، ابولفضل، اسمعیلی، معصومه و فرحبخش، کیومرث. (۱۳۹۰). رابطه‌ی بین سبک‌های فرزند پروری، دلبستگی و تعهد زناشویی در زنان متأهل دانشگاه علامه طباطبایی. *زن و جامعه*، ۲(۳)، ۶۰-۳۹.
- ماسن، هنری پاول، کیگان، جروم هرستون، جنسن‌وی، کارول و کالنجر. (۱۹۸۵). *رشد و شخصیت کودک*. ترجمه: مهشید یاسایی. تهران: انتشارات مرکز.
- مسعودی، شاهد، حاتمی، حمیدرضا، مدرس غروی، مرتضی و بنی‌جمالی، شکوه‌السادات. (۱۳۹۵). نقش واسطه‌ای طرحواره‌های ناسازگار اولیه در رابطه سبک‌های دلبستگی و اضطراب مرگ در بیماران مبتلا به سرطان. *اندیشه و رفتار در روان‌شناسی بالینی (اندیشه و رفتار)*، ۱۰(۳۹)، ۴۶-۳۷.

- ولیکانی، احمد و فیروزآبادی، علی. (۱۳۹۵). بررسی اضطراب مرگ در چهارچوب الگوهای دلبستگی در بیماران سرطانی: یک مطالعه مقایسه‌ای. *روان‌شناسی سلامت*. ۵(۱۸). ۱۱۹-۱۳۰.
- ولیکانی، احمد و یارمحمدی واصل، مسیب. (۱۳۹۳). رابطه سبک‌های دلبستگی با اضطراب مرگ در بیماران قلبی-عروقی. *مشریه دانشگاه علوم پزشکی کرمان*، ۲۱(۴)، ۳۵۵-۳۶۷.
- Berk, L. E., & Petersen, A. (2004). *Development through the lifespan*. Boston, MA: Allyn and Bacon.
- Besser, A., & Priel, B. (2008). Attachment, depression, and fear of death in older adults: The roles of neediness and perceived availability of social support. *Personality and Individual Differences*, 44(8), 1711-1725.
- Bulut, M. B. (2023). Relationship Between Attachment and Fear of Death: The Mediating Role of Religious Coping. *OMEGA-Journal of Death and Dying*, 00302228231157133.
- Colin, V. L. (1996). *McGraw-Hill series in developmental psychology. Human attachment*. New York: McGraw-Mikulincer, M., Florian, V., & Tolmacz, R. (1990). Attachment styles and fear of personal death: A case study of affect regulation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58(2), 273. Hill Book Company.
- Ferlay, J., Ervik, M., Lam, F., Colombet, M., Mery, L., Piñeros, M., ... & Bray, F. (2018). Global cancer observatory: cancer today. *Lyon, France: International Agency for Research on Cancer*, 1-6.
- Gultekin, M., Ramirez, P. T., Broutet, N., & Hutubessy, R. (2020). World Health Organization call for action to eliminate cervical cancer globally. *International Journal of Gynecological Cancer*, 30(4), 426-427.
- Mikulincer, M., Florian, V., & Tolmacz, R. (1990). Attachment styles and fear of personal death: A case study of affect regulation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58(2), 273.
- Rock, C. L., Thomson, C., Gansler, T., Gapstur, S. M., McCullough, M. L., Patel, A. V., ... & Doyle, C. (2020). American Cancer Society guideline for diet and physical activity for cancer prevention. *CA: A Cancer Journal For Clinicians*, 70(4), 245-271.
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2004). Avoiding Death or Engaging Life as Accounts of Meaning and Culture: Comment on Pyszczynski et al. (2004). *Psychological Bulletin*, 130(3), 473-477.
- Scheffold, K., Philipp, R., Koranyi, S., Engelmann, D., Schulz-Kindermann, F., Härter, M., & Mehnert, A. (2018). Insecure attachment predicts depression and death anxiety in advanced cancer patients. *Palliative & Supportive Care*, 16(3), 308-316.
- Wong, P. T., Reker, G. T., & Gesser, G. (1994). Death Attitude Profile-Revised: A multidimensional measure of attitudes toward death. In R. A. Neimeyer (Ed), *Death anxiety handbook: Research, instrumentation, and application*, (pp. 121-148). Washington, DC: Taylor and Francis.